

KESKKONNAAMET

Tuuli Teppo
Riigimetsa Majandamise Keskus
tuuli.teppo@rmk.ee

Teie 07.01.2025 nr 3-6.1/2025/93

Meie 06.02.2025 nr 7-9/25/287-2

Keskkonnaameti seisukoht Kasari jõe juhtimine vanasse sängi

Austatud Tuuli Teppo

Esitas kirja¹, milles soovite arvamust Riigimetsa Majandamise Keskuse tegevusele juhtida Kasari jõe kahes kohas tagasi vanasse jõesängi. Tegevuse eesmärgiks on nii elupaikade taastamine, bioloogilise mitmekesisuse suurendamine, pinnase ja setete stabiliseerimine, jõe alamjooksu vee füüsilise kvaliteedi kui ka looduse esteetiliste väärtuste parendamine.

Objektidest 8-20 km kaugusel paikneb seitse must-toonekure (*Ciconia nigra*) elupaika (KLO9128724, KLO9127617, KLO9127618, KLO9127615, KLO9127614, KLO9128723, KLO9128722). Must-toonekurg on EL linnudirektiivi I lisa liik ja Eesti Punases nimestikus hinnatud kriitilises seisundis olevaks. Liigi kaitse tegevuskava² järgi kuulub must-toonekurg praegu Eesti enim ohustatud linnuliikide hulka, vaatamata tema kõrgele kaitsestaatusel ja suhteliselt intensiivsele kaitsetegevusele. Eesti must-toonekure populatsiooni vähenenud produktiivsuse üheks põhiliseks põhjuseks peetakse toitumisalade halvenenud kvaliteeti. Toitumisalade degradeerumine jaguneb kolmeks: siirdekalgade rännet takistavate paisude rajamine vooluveekogudele, looduslike toitumisalade kadumine ja metsa kuivendamine ning olemasolevate toitumisalade kvaliteedi vähenemine. Valdavalt on liigile toitumiseks sobivaimad väikesed vooluveekogud, kusjuures liigi toitumispriirkond võib ulatuda kuni 40 km kaugusele pesast, kuid suurem osa toitumispaiakadest asub siiski pesast kuni 20 km ulatuses. Must-toonekurg toitub ka kraavides, kuid sealne tugev veerežiimi muutus pöuasel perioodil mõjub liigile pigem ökoloogilise lõksuna, sest suvine toidupuudus võib põhjustada pesitsuse ebaõnnestumist. Tänapäevaste teadmiste kohaselt kasutavad must-toonekured toitumisaladena regulaarselt ka madal- ja siirdesoid, mille kuivendamise tõttu on liigi toitumisalad veelgi vähenenud. Sigimisedukuse suurendamiseks on väga oluline toitumisveekogude kvaliteedi parandamine (nt kraavide looduslikkuse taastamine, looduslike ojade säilitamine, loodus- ja metsamaastikus uute kuivendussüsteemide rajamisest hoidumine jms) kõikjal Eestis.

Töölõigust 2 ca 320 m kaugusel on Kustja väike-konnakotka (*Clanga pomarina*) püsielupaik (KLO3002649, KLO3002169).

Planeeritud töö tulemus on kasulik nii must-toonekurele kui ka väike-konnakotkale, kuid oluline on vältida kahjulikke mõjusid neile liikidele ja nende toitumisaladele tööde ajal.

¹ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis nr 07.01.2025 nr 3-6.1/2025/93 all.

² Leitav veebist:

https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/202105/must_toonekure_kaitse_tegevuskava.pdf

Roheline 64 / 80010 Pärnu linn/ Tel 662 5999 / e-post: info@keskkonnaamet.ee / www.keskkonnaamet.ee /
Registrikood 70008658

Töölõiguga 1 külgneb II kaitsekategooria liigi kärbesõie (*Ophrys insectifera*) elupaiga (KLO9345396) kaks lahustükki, millega kattub ka III kategooria liigi soo-neiuvaiba (*Epipactis palustris*) elupaik. Tegu on liigirikka madal soo laikudega, kus liikidele vajalikud tingimused tagab sobiv veerežiim.

Töölõik 2 piirneb vähesel määral Kustja koldja selaginelli püsielupaigaga (KLO3002637). Koldja selaginelli (*Selaginella selaginoides*) ja eesti soojumika (*Saussurea alpina subsp. esthonica*) elupaigad (EELIS koodid vastavalt KLO9341019 ja KLO9341083) ulatuvad jõeni töölõigust 2 allavoolu jäävas osas. Töölõigus 2 suubuvad jõkke kraavid, mille mõjualase jäävad mitmed II kaitsekategooria taimeliikide elupaigad: eesti soojumika (*Saussurea alpina subsp. esthonica*) elupaik koodiga KLO9341169, Russowi sõrmkäpa (*Dactylorhiza russowii*) elupaik KLO9341126, kärbesõie (*Ophrys insectifera*) elupaik KLO9341085 ja kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) elupaigad KLO9341113 ja KLO9341020. Lisaks jääb töölõigust 2 ülesvoolu harilik porsa (*Myrica gale*) elupaik KLO9302785, mis on ühtlasi liigirikas madal soo ja millest läbisõitu tuleb vältida.

Kasari jões kattub tööde piirkonnaga tõugja (*Aspius aspius*) elupaik (KLO9100162). Tõugja kava³ kohaselt on Kasari jões tõugjas hävinud või hävimisohus oleva populatsiooniga ning soovitatud on tõugja asustamine nimetatud veekogusse ning muud veekogu parendamisega seotud tegevused. Näiteks on liigi ohuteguriks loodusliku jõesärgi kanaliseerimine, süvendamine, õgvendamine ning jõe loodusliku veetasapinna alandamine aga ka setete lisandumine jõkke. Kavas on leitud, et tõugjad kasutavad teatud perioodidel, eelkõige kevadel elupaigana ka vanajõgesid. Planeeritud tegevus on liigile positiivse mõjuga, kuid veesiseste tööde planeerimisel tuleb arvestada, et tegevused toimuksid väljaspool kevadist kalade massilist kudeaega ning vältida massilise sette allavoolu kandumist.

Nii kanaliseeritud jõelõik kui ka taastatavad lõigud on registreeritud jõena (EELIS kood VEE1107000). Kalda ehituskeeluvööndi arvestamise aluseks on nii kanaliseeritud kui ka taastatavate jõe osade veepiir. Kasari jõe kalda ehituskeeluvöönd ulatub mittemetsamaal 50 meetrini ja metsamaal 100 meetrini veepiirist. Kalda ehituskeeluvööndis uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud⁴. Projekti eesmärk ei ole uue ehitise ehitamine. Tööde kavandamisel palume järgida looduskaitseaduse § 34 sätestatud ranna ja kalda kaitse eesmärki.

Lisaks juhime tähelepanu, et tööde läbiviimiseks on vajalik taotleda veeluba või veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringut (sh lähtuvalt mahtudest). Kui tööde käigus paigaldatakse tahkeid ained veekogusse (nt kivid ja muu materjal) või veekogu süvendada koguses 5-100 kuupmeetrit või eemaldada veekogust setteid alates viiest kuupmeetrist⁵, siis on vajalik veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringut⁶.

Veeluba on vaja veekogu süvendamiseks või tahkete ainete paigutamiseks veekogusse alates 100 kuupmeetrist⁷. Veeluba on aja ka juhul kui muudetakse pinnaveekogumiga hõlmatud veekogu kaldajoont⁸. Vastavalt vajadusele kaalutakse võimalust eraldada olemasolev jõesärg põhijõest pinnaspaisudega, et seda saaks kasutada suurvee ajal lisaharuna, vältides seeläbi negatiivset mõju ümberkaudsete maaüksuste maakasutusele ning maaparandussüsteemide toimimisele. Kui pinnas paisudega tõstetakse looduslikku veetaset üle ühe meetri on vajalik taotleda veeluba⁹. Seega tuleb projektis välja tuua kui palju pinnaspaisudega tõstetakse veetaset.

Keskkonnaamet on seisukohal, et kavandatav projekt on positiivse mõjuga nii veelisele elupaigale, veelustikule kui ka kalatoidulistele linnuliikidele. Tegevuse piirkond Kasari jõgi ei asu kaitse- ega hoiualal,

³Leitav veebist:

https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/202105/tougja_aspius_aspius_kaitse_tegevuskava_redigeeritud.pdf

⁴ LKS § 38 lg 3

⁵ VeeS § 196 lg 2 p 3¹

⁶ VeeS § 196 lg 2 p 2 ja 5

⁷ VeeS § 187 p 8 ja 10

⁸ VeeS § 187 p 17

⁹ VeeS § 187 p 7 ja § 188 lg 1 p 3

kuid EELIS¹⁰ andmete järgi on registreeritud tõugja elupaik, lisaks tööde piirkonna lähistel asuvad kaitsealuste liikide elupaigad. Sellest tulenevalt palume arvestada järgnevaga:

1. Projektis tuleb tagada, et kaitsealuste taimeliikide elupaikade ja Kustja koldja selaginelli püsielupaiga niiskusežiim ei halveneks. Jõkke suubuvaid kraave ei tohiks puhastada, eriti suubumiskohas.
2. Tööd tuleb kavandada nii, et oleks välistatud lähipiirkonnas olevate soode ja kaitsealuste taimeliikide elupaikade veerežiimi halvenemine.
3. Taastamistööd tuleb teha väljaspool must-toonekure ja väike-konnakotka pesitsusperioodi, et vältida järske muutusi nende toidubaasis ja häiringut pesitusajal, mis mõlema liigi puhul kestab 15. märtsist 31. augustini.
4. Suuremate veesiseste tööde teostamised palume teostada väljaspool põhilist kevadist kalade kudeaega (15. märts kuni 31. maini).
5. Veesisesed tööde planeerimisel arvestada, et tööaegselt ei kanduks allavoolu massiliselt setteid (vajadusel kasutada leevendusmeetmeid). Halvendades allavoolu jõe ökosüsteemi toimimist ja kalade elupaikasad.
6. Tööde kavandamisel palume järgida looduskaitseaduse § 34 sätestatud ranna ja kalda kaitse eesmärki.
7. Tegevuste läbiviimiseks on vajalik taotleda veeluba või veekeskkonnariskiga tegevuse registreering.
8. Kui projektis leitakse vajadus pinnaspaisudele, palume projektis välja tuua kui palju pinnaspaisudega tõstetakse veetaset.
9. Palume projektis esitada kõikide veekogus teostatavate tööde mahud kuupmeetrites.
10. Kui Kasari jõe ümber suunamise tööde käigus vanasse sāngi on vaja teostada puu- ja põõsarinde raiet Kasari jõe veekaitsevööndis (10 m) on vajalik Keskkonnaameti nõusolekut¹¹.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tanel Tärna

juhataja

jahinduse ja vee-elustiku büroo

Kerli Pettai 5302 2467, kerli.pettai@keskkonnaamet.ee

Margit Karu 56951985

margit.karu@keskkonnaamet.ee

Olavi Randver 5254935

olavi.ranver@keskkonnaamet.ee

Rita Miller 53011496

rita.miller@keskkonnaamet.ee

¹⁰ Eesti liikide punane nimestik. Liikide ohustatuse hindamised. Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS). Keskkonnaagentuur (04.02.2025).

¹¹ VeeS § 121 lg 1